



Dilbilim Dergisi The Journal of Linguistics

Araştırma Makalesi | Research Article

🔓 Açık Erişim | Open Access

Harper Lee'nin *Bülbülü Öldürmek* Eserine Tematik Bakış: Adalet Temasının Karakterler Üzerinde Etkisi

Thematic Overview of Harper Lee's *To Kill a Mockingbird*: The Effect of the
Concept of Justice on the Characters



Azra Avcılar¹  

¹ Kuruma bağlı değil / Non-affiliated, İstanbul, Türkiye

Öz

Harper Lee'nin 1960 yılında kaleme aldığı *Bülbülü Öldürmek* isimli eserinde yazar, Jean Louise Finch karakterinin yaşadığı olayları Finch'in kendi ağzından geriye dönüş anlatım tekniği ile anlatır. Roman, yazarın Amerika'nın Alabama eyaletinde, kurmaca bir mekan olarak eserine yerleştirdiği Maycomb kasabasında geçer. Romanda Scout ve Jem Finch'in avukat olan babası Atticus Finch'in, tecavüz iftirasına uğramış Tom Robinson davasını alması ile olaylar gelişir. Yazar, kurguda Tom Robinson davasının kaybedilmesi sonucu, süreci mahkemede ve mahallede geçmiş çocuklar ve yetişkinler için toplumsal bir bilinç oluşturur. Lee, yaşanan bu adaletsizliği, çeşitli tasvirler eşliğinde okura aktarır. Kurmaca ile Amerika tarihinde yaşanmış olayları aynı eksenle birleştirerek okura geniş bir bakış açısı sunar. Bildungsroman türü olarak nitelendirilen eser, adalet teması üzerine Scout başta olmak üzere kolektif bir gelişim sunar. Böylelikle, *Bülbülü Öldürmek*, edebiyatın sosyolojik alanlarda eğitici bir metin olma görevini ortaya koyar, Atticus Finch'in ahlaki ve hukuki meydan okumalarını kullanarak mahkeme sistemini ve toplumsal ön yargıları eleştirel bir şekilde okura sunar. Bu araştırma makalesi boyunca *Bülbülü Öldürmek* eserinde adalet kavramının kullanımının anlatsal ve yazınsal önemine değinilecektir. Eserde Atticus Finch, çocuk karakterler, dönem, edebi tür ve sembollerin adalet temasını aktarmadaki rolü aktarılacaktır. Bu sebeplerle bu makalede, Lee'nin romanda konu edindiği adalet teması, karakterlerin adalet kavramına bakış açısı çerçevesinde ele alınacaktır.

Abstract

Harper Lee wrote her novel *To Kill a Mockingbird* in 1960. The author narrates the events experienced by the character Jean Louise Finch in Finch's own words using the flashback narrative technique. The novel takes place in Maycomb, a fictional town in the American state of Alabama. In the novel, events unfold when Scout and Jem Finch's lawyer father, Atticus Finch, takes on the case of Tom Robinson who is accused of rape. Lee offers the reader a broad perspective by combining fiction with real events in American history on the same axis. *To Kill a Mockingbird* proves to be an educational text as it explores Atticus Finch's moral and legal challenges to depict the court system and societal biases critically. The work, described as a Bildungsroman, presents the reader with the theme of justice, particularly focusing on Scout. Moreover, the work explores the role of Atticus Finch, child characters, literary genre, and symbols in conveying the theme of justice. Thus, in this article, the theme of justice that Lee addresses in the novel will be discussed within the framework of the characters' perspective on the concept of justice.

Anahtar Kelimeler Bülbülü Öldürmek • Çocuk • Harper Lee • Dava • Adalet • Bildungsroman

Keywords To Kill a Mockingbird • Child • Harper Lee • Case • Justice • Bildungsroman



“ Atf | Citation: Avcılar, A. (2025). Thematic Overview of Harper Lee's *To Kill a Mockingbird*: The Effect of the Concept of Justice on the Characters.. *Dilbilim Dergisi–The Journal of Linguistics*, (44), 60-72. <https://doi.org/10.26650/jol.2025.1627440>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. 

© 2025. Avcılar, A.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Azra Avcılar azraavcilar2007@gmail.com



Extended Summary

Introduction

Jean Louise Finch, the first-person narrator in *To Kill a Mockingbird*, shares each character's journey of determining what is morally good or wrong. Lee uses the flashback narrative technique through Finch to describe the events she went through in her own words in this literary work. The town of Maycomb, which the author created as a fictional setting in the American state of Alabama, is where the story is set. The book begins when the father of Atticus, Scout, and Jem Finch, a lawyer, takes on the case of Tom Robinson, a black man who was wrongfully charged with rape accusations. The novel refers to the racism and injustice prevalent in the 1920s. Particularly, it examines justice through the lens of racism, emphasizing how class divisions and false accusations expose greater social inequities. Therefore, racism and intolerance in the American South are reflected in the injustice Tom Robinson endures in the book. Tom's experience of injustice is an example of societal prejudice stemming from the time and location of the incident. Analyzing the degree to which the characters' perceptions of justice are shaped by their surroundings is made possible by looking at the work in light of the characters' perspectives on the subject. Atticus Finch, a lawyer, serves as the story's moral compass, allowing other characters to interact with and be impacted by the idea of justice. Atticus Finch's impact on the reader's understanding of justice illustrates the possibility of improving the perceptions of those who are out of touch with the idea of justice in society. Moreover, the novel's genre, Bildungsroman, expresses the improper notion of justice that caused the death of all. As bildungsroman can be defined as a genre that is essentially educational, *To Kill a Mockingbird* assists readers in understanding the growth of characters' attitudes toward justice. Because of its genre, the novel's readers could easily digest its plot, which is about the injustices that Tom Robinson and all black people face. Furthermore, the book itself gives the necessary historical context to the reader. The Tom Robinson trial is extremely similar to the Scottsboro trial, which allows the reader to refresh their historical memory. Finally, the use of symbols is critical. Symbolism is a strategy that strengthens the novel's message. At this point, expressing abstract notions in concrete terms broadens the scope of the work's interpretation. In this way, Lee uses the reader's judgments about justice to convey a message. Thus, symbolism appears not just as an attractive form of expression but also as a tool for encouraging the reader to think critically. Therefore, the nightingale, the rabid dog Tim Johnson, and Atticus' left eye are presented as symbols. The nightingale, a symbol of innocence; the rabid dog, a symbol of the provincial side of Maycomb; and Atticus's left eye is a symbol of justice. These symbols make the novel's critique of justice more powerful, helping readers connect emotionally to the characters and reflect on issues of fairness, prejudice, and morality.

Method

The purpose of this study was to investigate the theme of justice. In this framework, the study is descriptive and interpretive. In this research paper, in addition to *To Kill a Mockingbird*, academic essays based on Harper Lee's work and academic studies from the period were used as primary sources. At this point, a shift in the justice motif was noted. Aside from that, the thematic effects of Atticus Finch, children, the bildungsroman genre, time, and symbols on the concept of justice have been identified. Thus, with the assistance of supplementary articles, a portrait of how the issue of justice is handled in *To Kill a Mockingbird* has been painted for the reader.

Results and Discussion

Harper Lee's work *To Kill a Mockingbird* explores the period's idea of justice via the views of its characters. It has been found that Lee's novel raises societal understanding of honesty and justice through a truthful discussion of these themes and a heroic attitude. In this setting, the nightingale emblem and accompanying adult characters provide the reader with a panoramic view of children's thoughts on justice, particularly Jem and Scout, in the society of the time. Besides that, Atticus's left eye and the rabid dog symbolize Maycomb's people's ignorance of justice. Thus, I argue that Lee's work has attempted to improve society's sense of justice by emphasizing the significance of fundamental values for humanity. The concept of perception delves into each child's unique perspective on justice and the impact of adults on this issue.

Giriş

Edebiyat toplumun sorunlarını yansıtmak için ayna görevi görür. Edebiyatçılar bu “ayna” metaforuna uygun adımlar izleyerek romanlarını bu bağlamda geliştirirler. Stendhal, Kırmızı ve Siyah'ta geçen “Yol boyunca gezdirilen bir aynadır roman.” (Bölüm 13) ifadesiyle romanın hayat yolculuğundaki yansıtıcı gücünü okura aktarmıştır (Moran, 1999, s. 18). Böylelikle, Berna Moran'ın da tanımladığı gibi edebiyat ‘gerçekliği yansıtmak’ aracı olarak okurun karşısına çıkar (1999, s. 19). Harper Lee *Bülbülü Öldürmek* romanıyla Güney Amerika'da bireylerin tecrübe ettiği ırkçılığı romanın ayna işlevini kullanarak edebiyat dünyasına aktarmıştır. Lee'nin amacı toplumsal bir sorun olan ırkçılığın karşısında ‘ideal’ insan tipini ele alarak okura öğretici bir ders vermektir. ‘İdeal’ olan kavramı okurun karşısına adil olan olarak çıkar. Bu noktada, ‘ideal’ (adil) olanı resmetmek ve gerçekte yaşananı aktarmak kesişimli olarak okura sunulur. Lee, romanda yaşanan ırkçılığın adalet teması çerçevesinde nasıl düzeleceğini, ‘ideal’ (adil) olan halk görüşünü aktararak gerçekleştirmiştir. Bu sayede Lee, ideal insan olma durumunu bireyselleşmiş olmasının aksine, toplumsal bir etki oluşturmalarının altını çizer. ırkçılık eserde salt bireyler açısından değil, toplumun bütünü açısından da insan hakları ihlaline örnek oluşturur. ‘İdeal’ olanın yansıtılması, Sir Sidney Philip'in de savunduğu halkı eğitmekten ve doğruya iletmekten gelmektedir. Bu nedenle Harper Lee, kitabın başat teması olan adalet kavramını karakterler aracılığıyla okura açıklayarak, ‘ideal’ olanı iletmıştır.

Harper Lee, *Bülbülü Öldürmek* isimli romanını 1960 yılında kaleme almıştır. Eserde Jean Louise Finch karakteri, yaşadığı olayları kendi ağzından geriye dönüş anlatım tekniğinden yararlanarak anlatır. Roman, yazarın Amerika'nın Alabama eyaletinde kurmaca bir mekan olarak eserine yerleştirdiği Maycomb kasabasında geçer. Romanda olaylar Scout ve Jem Finch'in avukat olan babası Atticus Finch'in, tecavüz iftirasına uğramış siyahi bir birey olan Tom Robinson'un davasını almasıyla gelişir.

Dönemin sorunlarını ele alan yazar, esere kendi yaşamından karakterler koyarak gerçekçi bir kurgu ortaya çıkarır. Yapılan çıkarımlara göre, eserdeki ana karakter Scout, Harper Lee'dir. Dill ise edebi hayatındaki en büyük destekçisi çocukluk arkadaşı kaybettiği yazar Truman Capote'dir (Köksal, 2021, s. 3). Öte yandan, söylentilere göre yazarın eserin içine kendi hayatından parçalar eklemesi, eserin gerçek hayatta yaşananlarla ne kadar kesişimli olduğunun bir örneğidir.

Romanda adalet kavramı ise sınıf çatışmasından ortaya çıkan ırkçılık ekseninde ele alınır. George M. Fredrickson'a göre, ırkçılık bir etnik grubun veya halkın başka bir etnik gruba veya halka karşı olumsuz davranışlarının bir yansımasıdır (Fredrickson, 2002, s. 1). Aynı zamanda, sınıfsal eşitsizlikler ve toplumsal hiyerarşik düzen de ırksal ayrımcılıkla kesişimli olarak bireylerin adaletsizliklerle karşılaşmasına neden olur. Eserde bu durum Tom Robinson'ın sadece renginden ötürü değil aynı zamanda ekonomik durumundan ötürü saygı görmemesi olarak işlenmiştir. Bu noktada, Tom sadece bir siyahi değil, fakir bir siyahi olarak toplum tarafından en alt tabakaya itilip dışlanmıştır. Bununla beraber, eserde de olduğu üzere ırkçılık her daim rasyonel bir nedenle temellendirilmez. Dolayısıyla, ırkçılıkta gözlemlenen bu rasyonel olmayan nedenler topluluğu, büyük çoğunlukla, din, eğitim statüsü ve ekonomik güç nedenleri arasında toplanır. George M. Fredrickson bu noktada ırkçılığı iki bileşene dayandırıyor: farklılık ve güç. Fredrickson'a göre, ırkçılık, ‘onları’ bizden kalıcı ve aşılamaz bir biçimde ayrı gören bir zihniyetten kaynaklanır (2002, s. 9). Sahip olunan bu farklılık algısı, avantajlı olan grubun kullandığı güç ile kendi gruplarına yönelik veya yönelik olmayan herhangi bir durumda zalimce veya adaletsiz bir biçimde karşı gruba davranma motivasyonudur (2002, s. 9). Bu bakımdan, ırkçılık bir toplumda rastlanabilecek en kötü ön yargı örneğidir.

Eserin temel aldığı ırkçılık sorununu anlamak için 1863 yılına dönmek gerekir. Ocak 1863 yılında Abraham Lincoln tarafından tüm kölelerin özgürlüğünü benimseyen *Özgürlük Bildirgesi* yayımlanmış olmasına rağmen, siyahilerin ayrımcılığını temel alan yasalar devam etmiştir. Bu yasalar bütününe, *Jim Crow Yasaları* denir ve Amerika Birleşik Devletleri'nin güneyinde eyalet ve yerel düzeyde ırksal ayrımcılık zorunlu kılmıştır.

Bu yasalar, beyaz ve siyahları toplumsal bağlamda ayrı tutmayı temel almıştır (Ali, 2019, s. 110). Kamuya açık alanlar, devlet okulları, toplu taşıma araçları, tuvaletler, restoranların siyah ve beyaz olarak ayrılması şart koşulmuştur. Pek çok eyalet (ve şehir) arasında farklı ırkların bir araya gelmesi yasaklanmış ve bu yasaya karşı çıkanlar cezaya tabi tutulmuştur (Cell, 1982). Büyük Bunalım dönemini ele alan romanda ise Tom Robinson'ın karşılaştığı haksızlık, Amerika'nın güneyinde yaşanan ırkçılık ve yobazlığın portresidir. Dönem ve olayın geçtiği yer hasebiyle toplumun ön yargıları Tom'un yaşamış olduğu haksızlığın yok sayılmasına neden olur. Böylelikle makalenin devamında incelenecek olan siyah ve beyazların ayrılması durumu, *Jim Crow Yasaları*'nın bir tezahürü olarak Tom Robinson davasının görüldüğü mahkemede gözlemlenir.

Eserin Atticus, Scout, Jem ve Tom Robinson başta olmak üzere karakterlerin adalet kavramına bakış açısı bağlamında incelenmesi, karakterlerin adalet kavramı üzerine çevrelerinden ne ölçüde etkilendiklerinin çözümlenmesini sağlar. Adalet kavramı ve adalet duygusu birbirinden farklı olarak ortaya çıkar. Adalet kavramı bireyin adil olma durumu olarak açıklanabilirken, adalet duygusu bireyin adil olma durumunu kendi duyguları doğrultusunda belirlemesidir. Karakterlerin adalet kavramından etkilenmesini sağlayan ve bu bakımdan adalet kavramının tesiri olarak ortaya çıkan karakter avukat Atticus Finch'tir. Atticus Finch karakterinin adalet anlayışına tesiri, okura toplumda adalet kavramıyla iç içe olmayan bireylerin anlayışının ne ölçüde olumlu yönde değiştirilebileceğinin portresini çizer.

Dolayısıyla bu araştırma makalesinde, adalet temelli olan bir tartışmanın ve adaletsizliğe yol açan değer yargılarının roman karakterleri üzerindeki etkisi saptanacaktır.

Değerlendirme Olgusunun Anlatıya Katkısı

Bülbülü Öldürmek eseri, adalet kuramının edebiyat içinde ne ölçüde kullanılabileceğinin bir portresi olarak okura sunulur. Adalet kuramının incelenmesi için ilk olarak bireylerin durumları nasıl "değerlendirildiği" saptanmalıdır. Adaletin sağlıklı bir biçimde sağlanması için öncelikle objektif bir biçimde betimlenmesi, anlamlandırılması ve son olarak doğru bir biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir. *Bülbülü Öldürmek* eserinde ise tam aksine adaletin nasıl yanlış bir şekilde değerlendirilebileceğinin portresi çizilir. Romanda kendisine taciz iftirası atılan Tom Robinson'ın halk tarafından ön yargıyla görülmesi ve haksız yere hüküm giymesi toplumun yanlış değerlendirmesinin örnekleridir. Atticus Finch ise adil bakış açısıyla olayları doğru değerlendirir ve Tom Robinson'ı savunur. Bu bağlamda felsefi bir etkinlik olan değerlendirme eserde, bireylerin irksal sebeplerden ötürü haksız değerlendirilmesi olarak işlenir.

Bu noktada değerlendirme kavramının anlamı önem teşkil etmektedir. İonna Kuçuradi değerlendirmeden şöyle bahseder: "Bir kişiyi tanımamızda bize tek ipucu veren şey onun yapıp ettikleri, onun iç içe yürüyen değerlendirme ve değerlendirmeleri, fiilen yaptıklarıdır" (Kuçuradi, 2010, s. 63). İoanna Kuçuradi'nin belirttiği üzere, değerlendirilen şeyin değerinin bilgisine götürmesi beklenen felsefi bir etkinlik olan değerlendirme, üç farklı şekilde gerçekleşmektedir: değer biçme, değer atfetme ve doğru/yanlış değerlendirme (İspir 2018, s. 197) Bu değerlendirme türleri eserde açık olarak gözlemlenir.

İlk değerlendirme türü olan değer biçme, değerlendirilen olguya bir değer yüklemeyi ifade eder. Bu değerlendirmede, birey belirli bir durumu, 'iyi', 'kötü', 'haklı', 'haksız' gibi bir yargıya tabi tutar. Örneğin, Tom Robinson, Mayella Ewell adlı beyaz bir kadına tecavüz etmekle suçlanır. Avukat olan Atticus Tom'un suçsuz olduğuna dair güçlü deliller sunsa dahi Tom jüri tarafından suçlu bulunur. Bu yargı, toplumun ırkçı değerleri temel alınarak yapılmış bir değer biçmedir. Değer atfetme ise, değerlendirilen olgu ile değerlendiren kişi arasındaki öznel ilişkiden ortaya çıkar. Tom'un beyaz bir birey olsa suçsuz kabul edileceği durumun, irksal nedenlerden ötürü suçlu bulunması, bazı karakterlerin toplumsal ve kişisel ön yargılarının tezahürüdür. Bu noktada, değer atfetme bireyin bulunduğu konuma göre değişir ve objektifliğini kaybeder. Doğru değerlendirme ise, yalnızca yargı bildirmek ve öznellikten arınmış bir tutumdur. Değerlendiren eylemi anlamak,

onu benzerleriyle karşılaştırmak ve insanın değeriyle ilişkilendirmek gibi üç aşamalı bir süreç içerir. Tom Robinson'ın suçsuz olmasına rağmen suçlu bulunması körelmiş adalet sistemi ve toplumsal yapı içerisindeki değer biçmelerin, değer atfetmelerin ve yanlış değerlendirmelerin sonucudur. Kuçuradi, değerlendirilen şeyin değerinin bilgisine götürebilecek tek değerlendirme türünün bu üçüncü tür olduğunu ileri sürmektedir. *Bülbülü Öldürmek* eserinde ise çok sayıda ve farklı türden değerlendirme yer almaktadır. Bu değerlendirme türlerinden özellikle değer biçme ve değer atfetme, Ioanna Kuçuradi'nin değerlendirme türlerine ilişkin yaklaşımı çerçevesinde “doğru değerlendirme” olarak nitelendirilemez. Bu tür değerlendirmeler, öznel temellere dayandığından ötürü, değerlendirilenin değerine ilişkin güvenilir bir bilgi sağlamamaktadır. Dolayısıyla, söz konusu değerlendirmelerin adil ve nesnel bir sonuca ulaşma potansiyeli, ilkesel olarak sınırlıdır.

Eser içerisinde bu denli bir sorgulama (değerlendirme) hattı oluşturulması eserin akıcılığını arttırmakla beraber okurun kendi içinde yaşadığı adalet kavramı üzerine tartışmaları da çocuk karakterler aracılığıyla gidermesini sağlar. Bu noktada anlatıcı olarak çocuk karakterlerin kullanılması büyük bir önem arz eder. Zira anlatının çocuk üzerinden gerçekleşmesi eseri toplumun her kesiminden insanın anlamasını sağlar. Böylelikle eserin anlaşılabilirliğini arttırmakla beraber, her kesimden her çeşit insanın konuyu daha ön yargısız bir biçimde diğer düşünceleri de dillendirerek algılamasını sağlar.

Adalet Kavramına Atticus Finch Karakteri Üzerinden Bir Bakış

Bülbülü Öldürmek eserinde Atticus Finch karakteri, adalet kavramının eserde başat olarak incelenmesine sebep olan karakter olarak tanımlanabilir. Atticus karakterinin avukat olması okurun olayları ‘uzman’ bir görüş etrafında incelemesini sağlar. Bu noktada, Atticus'un aşamalı bir adalet teması inşa ettiğini söylemek mümkündür. Atticus öncelikle adalet temasını, çocuklarında empati duygusunun temellerini atarak oluşturur. Eserde bir karakterin diğer karakterlere kattığı kazanımların, eserin sonunda belirgin bir şekilde ortaya çıkması, eserin aşamalı olarak daha iyi incelenmesini sağlar. Dolayısıyla, Atticus'un Scout üzerinde oluşturduğu ilk empati öğretisi de eserin gidişatını güçlendirmiş ve okurun devamında yaşanacak olayları daha iyi kavramasını sağlamıştır:

“‘Bir kere’, dedi, ‘basit bir numarayı öğrenebilirsen, herkesle daha iyi geçinebilirsin, Scout. Olayları bir başka kişinin gözünden görene dek onu tam olarak anlayamazsın.’” (Lee, 2024, s. 44).

Bu satırlarda Atticus, kızı Scout üzerinde temel ahlaki değerlerin tohumlarını atmaya başlar. Empati duygusunu aşılayarak bireylerin birbirini anlamasının toplumsal bağlamda ‘anlaşılabilirliği’ arttırdığının önemini vurgular. Böylelikle farklı pencerelerden bakmanın, farklılıkların anlaşılmasının refah ortamını sağlayabileceğini ortaya koyar. Atticus'un bu öğretisinin Scout üzerindeki tezahürünün eserin devamında gözlemlenmesi, eserin aşamalı açıdan katettiği yolu gözler önüne serer.

İlerleyen sahalarda Atticus Tom Robinson davasını almasıyla birlikte öğretileri bireylerin eşit olmasına evrilmiştir. Atticus'un genellikle bu öğretileri Scout üzerinden aktarması, Scout küçük bir çocuk olduğu için eseri daha tanımlayıcı kılmıştır. Atticus'a söylenilen ‘zenci hayranı’ ifadelerine maruz kalan Scout'ın ‘zenci’ kelimesini ve hayranlığını sorgulamaya başlamasıyla Atticus'un bu konu hakkındaki öğretileri başlar:

“Zenci hayranı, sümüklü sözcüğü gibi hiçbir anlamı olmayan bir ifade. Bunu açıklamak zor ama cahil ve kaba insanlar bir kişinin siyahileri onlara tercih ettiğini ve koruduğunu düşündüklerinde bu ifadeyi kullanırlar. Bizim gibi insanların birisine çirkin bir etiket takma çabasıyla günlük dilimize girmiş olan bir deyim bu.” (Lee, 2023, s. 142).

Atticus'un bu ifadeleri dilin önemi üzerine de okura bir portre çizer. Atticus burada dilin 'nefret söylemi' olarak kullanılmasında seçilen kelimelerin gücünü gösterir. Aynı zamanda, Atticus'un Scout'a "Zenci sözcüğünü kullanma, Scout. Görgüsüz insanlar öyle derler." (Lee, 2023, s. 101) ifadesi de Atticus'un dilde doğru kullanımı çevresine entegre etmesinin bir örneğidir. İngilizce'de 'negro' olarak anılıp Türkçe'de 'zenci' olarak kullanılan ifadenin kullanım amacı bu açıdan önem arz eder. Burada Atticus bu gibi ifadelerin etiketleştirilmesinin söylem ile büyük ölçüde bağlantılı olduğunu ortaya koyar. 'Zenci hayranı' ifadesi her ne kadar diğer bireyler için Atticus'u aşağılayacak bir ifade olarak kullanılsa da Atticus cephesinde bu, onur duyulacak bir özelliktir. Zira Atticus yalnız 'zenci' kelimesinin kötü olarak kullanılmasını eleştirmemiş, aynı zamanda belirli ifadelerin kişiden kişiye yorumlanmasının değiştirilmesi takdirinde verilmek istenilen anlamın dışına çıkabileceğini belirtmiştir.

Eserde gözlemlenen bu aşamalı adalet teması inşası, eserin sonuna yaklaşıldığında Atticus'un Tom Robinson davasında, Tom Robinson aleyhine karar çıkması sonucu çocuklarına verdiği öğreti olarak ortaya çıkar. "Oğlum, sen ve senin gibi on bir çocuk o jüride olsaydı, Tom özgür bir adam olurdu" ifadesi çocuk masumluğunu ve saflığını ortaya koyar. Atticus devamında ise bu davanın kaderinin her zaman belli olduğunu aktarır, bireylerin kendi hırs ve çıkarları hasebiyle ne kadar zalimleştirdiğini öne sürer:

"Duruşmalarda beyaz bir adama karşı siyah bir adam varsa, her zaman beyaz adam kazanır." (Lee, 2023, s. 281).

Atticus'un oğlu Jem'e karşı ağzından çıkan bu sözler dönemin yozlaşmış adalet sistemini okura aktarır. Siyahilerin her koşulda, her durumda haksız çıkması hayatın içinde bulunan adaletsizlikleri aktarır. Aynı zamanda, Atticus'un 'zenci' değil 'siyah' ifadesini kullanması da kelimelerin gücünü ve eserin aşamalı kaydettiği dilsel değişimi ortaya koyar.

Bu noktada Atticus yozlaşmış bir toplumda halka doğruyu göstermeye çalışan bir avukat olarak adalet timsalidir. Atticus, doğru adalet anlayışını aktarmayı amaçlayan, toplumun ve dönemin aydınlık yüzü olarak okurun karşısına çıkar. Bu da eserin ana amacı olan eşitliği ve adalet temasını bireylere aktarılmasını güçlendirir.

Çocuk Karakterler ve Adalet Teması

Bülbülü Öldürmek, tür bakımından bildungsromandır. Bildungsroman, bireyin karakterel gelişimine odaklanan roman türüdür. 'Bildungs' kelime olarak yenilik anlamına gelir ve böylelikle bildungsromanda genel olarak yeniliğe odaklanılır. Diğer roman türlerinin aksine, bildungsroman kişisel gelişim ve duygusal olgunluk kazandırmayı amaçlar. *Bülbülü Öldürmek* ise, ana karakter Scout'ın gelişimiyle beraber toplum olarak adalet kavramı üzerine kolektif bir gelişimi amaçlar.

Edebi bağlamda çocuk anlatıcının kullanılması eserin anlaşılabilirliğini ve öğreticiliğini artırır. Bu noktada, *Bülbülü Öldürmek* eserinde çocuk karakterler adalet temasının eserin genelinde başat rol edinmesinde büyük bir önem arz eder. Bir okul gününde, Scout'ın okul arkadaşı Cecil, olumsuz bir durum olduğunu düşünerek Atticus'un siyahileri savunduğunu söyler. Bununla birlikte babasının mesleğini kutsal bir yere atayan Scout için bu konu üzerine sorgulamalar başlar. Böylelikle, çocuk karakterlerde ilk adalet kavramı sorgulaması anlatıcı Scout karakterinde görülür: "Ama beni endişelendiren başka bir konu vardı. 'Bütün avukatlar siyahileri savunur mu, Atticus?'" (Lee, 2023: 102). Scout'ın bu ifadesi, Scout'ın sahip olduğu çocuk aklının ve masumluğunun bir göstergesidir. Bu durum edebiyatta çocuksal yorumlayış olarak tanımlanabilir. Scout'ın özellikle bütün avukatların siyahileri savunup savunmadığını öğrenmek istemesi okur için dönem açısından oldukça fikir verici bir konumdadır. Scout'ın bu ifadesinden dönemde sadece 'beyaz' avukatların

olduğu ve onların da sadece beyazları savunduğu çıkarımında bulunulabilir. Dolayısıyla, buradan siyahi birinin savunulmasının dönem için normal olmadığı saptanabilir.

Atticus'un Scout'ın bu sorusuna olumlu cevap vermesi, Atticus'un dönem içerisindeki normları değiştirme çabasını gözler önüne serer. Dönem göz önünde bulundurulduğunda, Atticus'un öne sürdüğü bu yargı aynı zamanda oldukça iddialıdır. Zira herkesin siyahileri bir birey olarak görmediği bir dünyada Atticus'un dönemin koşullarında marjinal bir atılım yapıp siyahilerin savunulması gerektiğini belirtmesi onun davasına sadıklığının göstergesidir. Diyaloglar eşliğinde aktarılan bu ifadeler çocukların durumları çözümlemesini geliştirmiş ve adalet kavramının tohumlarını atmıştır.

Çocuklar için norm çevrelerinden gördükleri sayesinde anlaşılır ve kavranır. Bu bağlamda eser genelinde norm olarak kabul edilmemesi gereken şeyler okura çocukların şaşırdığı olaylar üzerinden aktarılır. Bu olaylardan biri Tom Robinson'ın mahkemesinin geçtiği mahkeme salonudur. Çocuklar mahkemeye girdiklerinde mahkeme salonunun üçe ayrıldığını görürler: siyahiler, beyazlar ve melezler. Bu durum betimleme tekniği eşliğinde okuyucuya aktarır:

“Siyahilerin balkonu, bir ikinci kat verandası gibi mahkeme salonunun üç duvarı boyunca devam ediyordu ve oradan her şeyi görebiliyorduk.” (Lee 2023, s. 211).

Lee'nin bu şekilde betimleme tekniğinden yararlanması *Jim Crow Yasaları*'nın hüküm sürdüğü dönemde mahkemelerde siyahi ve beyazların ayrı yerlerde durduğunu okurun anlamasını ve dönemin ırkçılığının kavramasını sağlamıştır. Yazar bu sayede eserini tarihsel olgulara adeta bir pencere olarak kullanır. Bu bakımdan eserde betimleyici anlatımın gücü de gözler önüne serilir. Aynı zamanda, çocukların beyaz olmasına rağmen siyahi balkonundan mahkemeyi dinlemesinden bahsedilmesi de çocukların her renkten insana aynı gözden baktığını temsil eder.

Bu ayırım yapılırken çocuk ve yetişkin ayrımı yapılmamış adeta hiyerarşik bir düzene uygun sınıflandırılmışlardır. Bu noktada Jem mahkemede bu durumu Dill ve Scout'a şu şekilde aktarır: “Siyahiler yarı beyaz oldukları için onları dışlıyor, beyazlar da siyahi oldukları için. O yüzden, arada kalmışlar, hiçbir yere ait değiller.” (Lee, 2023, s. 207). Jem bu ifadeyle siyah veya beyaz olmayan melezlerin dışlanıp herhangi bir yerde durmamalarını diğer çocuklara açıklamıştır. Bu durum hiyerarşik bağlamda da eserin derinliğini artırır. Dönemde insanlar her zaman bir düzene göre dizilmiştir ve bu düzeni yine beyazlar oluşturur. Bir kimsenin kendine ait olmayan bir grupta bulunması onu garipleştirir, herkes bir düzen ve uyum içinde olmalıdır. Bu durum dönemin absürt sınıflandırma duygusunun bir göstergesidir. Burada eser içinde atanan grup kimliğinin de büyük bir önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Her renk, bir grubu ve devamında bir kişiliği temsil eder. Dolayısıyla, kişiler yalnızca renklerinden ibarettir, kim olduklarından değil. Bu noktada çocuklar, kendi anlayış biçimlerinden de yola çıkarak adil bir toplumda herkesin bir arada durmasının gerektiğini ve bu biçimde sınıflandırılmanın absürtlüğünü kavrarlar.

İlerleyen sahalarda, Tom Robinson davasının görülmesiyle çocukların adalet kavramına bakış açısı yetişkin karakterlere nazaran daha yüksek ölçüde gelişme gösterir. “Ama konuşma tarzı resmen midemi bulandırdı.” (Lee, 2023, s. 253) Mahkemede Mayella Ewell'in avukatı Bay Gilmer'in Tom Robinson'a sert çıkışları hasebiyle bu sözleri sarf eden Dill, çocukların dilin çeşitli durumlardaki önemini kavradığının göstergesidir. Aynı zamanda bu kaba dil herhangi bir kaba dil değildir, bu kaba dil kendisine suçsuz olmasına rağmen iftira atılan siyahi Tom Robinson'a karşı kullanılan kaba dildir. Zira Bay Gilmer'in Tom Robinson'a karşı sert davranmasının nedeni yalnızca müvekillini savunmasından kaynaklanmaz, bir ırka karşı iğrenmesinden gelir. Dill'in bu durumdan tiksinişi, bu ırkçılığın küçük bir çocuk tarafından bile algılanabilecek düzeyde olduğunun göstergesidir. Dill'in bu biçimde çıkış yapması bir çocuk olarak bireylere eşit davranılması gerektiği ilkesini kavradığının göstergesidir.

Eserde adaleti temsil eden çocuk karakterlerden biri olan Jem karakteri, adil bir bakış açısıyla özgürlükçü bir ortam oluşturmayı amaçlar. Bu amacı sebebiyle kız kardeşi Scout başta olmak üzere diğer çocukların da adaleti benimsemesine özen gösterir. Atticus karakteri gibi avukat olmak isteyen Jem karakterinin adalet duygusunun ön planda olduğu aktarılır. Jem'in adalet duygusunun, babaları Atticus'tan bile daha fazla bir biçimde Scout'a etkisi olduğu gözlemlenir. Jem bu adil bakış açısının her insanın kendi hak ve özgürlüklerinin olması ilkesiyle bağdaştırır. Kardeşi ile toplumdaki farklı sınıftan insanları tartışırken kardeşinin her insan aynı mıdır sorusunu şu şekilde cevaplar:

"Ama tek tür bir insan varsa, neden birbirleriyle anlaşıyorlar? Hepsini aynıysa, neden birbirlerinden ölesiye nefret ediyorlar? Scout, sanırım bir şeyi anlamaya başlıyorum. Galiba Öcü Radley'nin bunca senedir neden evden dışarı çıkmadığını anlamaya başladım... Dışarı çıkmayı istemediği için evde kalıyor." (Lee, 2023, s. 289).

Jem'in bu ifadesi yazar tarafından, Jem bu cümleyi söylerken yaptığı hareketleri betimleyerek aktarılır. Jem'in bu cevabı, başlangıçta karşı komşuları olan Boo Radley'i rahatsız etmelerini ve Radley'nin özel hayatına karıştıklarını algılaması, çocukluktansa bir yetişkinlik olgunluğuna eriştiği anlamına gelir. Jem, dünyayı bir yetişkin gibi gözlemler, karşılaştığı ırkçı terimler ve adaletsizlik sonucunda Jem'in olgunlaştığına vurgu yapılır. Lee, adil bakış açısını, Jem karakterinin diğer çocuklara olan etkisi ile aktarır. Yazar, anlatımını daha canlı kılmak için diyalog tekniğini kullanır. Tom Robinson'ın kaybetmesiyle Jem'in tepkisi, onun adil bakış açısının zaman içerisinde geçirdiği değişimin göstergesidir:

"Ağlama sırası Jem'deydi. Neşeli kalabalığın arasından geçerken, yüzü öfkeli gözyaşlarıyla ıslanmıştı. Atticus'un meydanının bizi beklediği köşesine varana dek, 'Bu karar doğru değil,' diye mırıldandı." (Lee, 2023, s. 270).

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere Tom'un davasının Tom'un aleyhine sonuçlanması sonucu Jem'in verdiği bu tepki onun durum karşısındaki çaresizliğinin portresidir. Bu noktada ileride avukat olmayı düşünen Jem'in gözyaşları, çocuk olarak onun adalet sistemi karşısındaki hayal kırıklığını temsil eder. Dolayısıyla, Jem bu sonuç karşısında toplumun acı adaletsizlikleriyle yüzleşmek durumunda kalmıştır.

Eser boyunca genel olarak Atticus, toplumdaki diğer bireylere nazaran entelektüel birikiminin de getirişiyle özellikle Scout'a birtakım öğretiler verir. Bu öğretiler, Scout'ın yaşatlarının yanında bu konu hakkında daha bilgili olmasını ve adalet kavramını bütüncül bir biçimde anlamasını sağlar. Scout'ın, babasından dinlediği öğretiler, arkadaşı Cecil tarafından aynı zorbalık ile karşılaştığında, yazar tarafından iç diyalog tekniği ile aktarılır:

"Tam üstüne yürümek üzereyken Atticus'un dediklerini hatırladım, yumruklarımı indirdim ve uzaklaştım. 'Ödle Scout!' sözleri kulaklarımda yankılandı. Hayatımda ilk kez birisiyle kavga etmeden uzaklaşmayı başarmıştım." (Lee, 2023, s. 104).

Yazarın bu tekniği kullanması, bize Scout karakterinin bu ırkçılık dolayısıyla yaşadığı iç çatışmayı keşfetme olanağı sağlar. Scout, Cecil ile aynı yaşta olmasına rağmen çevresinde onu adalet konusunda bilgilendiren bir birey olduğundan ötürü adalet konusundaki olgunluğa daha çabuk erişir. Aynı zamanda Scout, Tom Robinson davasını da birincil gözden yaşayarak tam anlamıyla tecrübe ettiği için karşısında adalet konusunda tam anlamıyla örnek alabileceği biri olur. Böylelikle yazar, Tom Robinson davasına kadar Scout ve Jem karakterlerinin uğradıkları zorbalığı çeşitli diyaloglarla aktarmış olur.

Eserin sonuna yaklaşıldığında Scout'ın adalet üzerinde geliştirdiği bakış açısı büyük bir önem arz eder. Bay Underwood'un "çocukların anlayabileceği bir dille" (Lee, 2023, s. 306) dava üzerine yazdığı yazı sonrası Scout davanın süreçsel bağlamda işleyişini sorgular:

"Atticus Tom'u kurtarabilmek için özgür insanlara sunulan bütün olanakları kullanmıştı ama insanların kalbindeki gizli mahkeme salonlarında Atticus'un kazanması imkansızdı. Mayella Ewell ağzını açıp bağırmaya başladığı an, Tom zaten ölmüştü." (Lee, 2023, s. 307).

Küçük bir kız olan Scout'ın ağzından çıkan bu ifadeler aslında eserin tamamına bir referans niteliğindedir. Tom Robinson zaten mevcut adalet sistemi düzeninde kurtulamazdı. Ona rağmen Atticus ahlaki bakış açısını ve adalet kuramlarını ön plana koyarak bu davadan vazgeçmemiştir. Atticus ne yaparsa yapsın "insanların kalbindeki gizli mahkeme salonları"nda yatan gerçeği değiştiremezdi. Toplum bir normu benimsemiş ve onu takip etmiştir. Dolayısıyla, eserin bu ifadelerde geçmişte olan bir ifadeye atıf yapması eserin aşamasal bağlamdaki gücünü gösterir:

"Çünkü daha başlamadan yüz yıl önce bu davayı kaybetmiş olmamız, bu uğurda çaba sarf etmeyeceğimiz anlamına gelmez." (Lee, 2023, s. 103).

Atticus'un eserin başında sarf ettiği bu ifadeler, bireylerin kendi ahlâki seçimlerinin doğru olduğunu biliyorlarsa bundan asla vazgeçmemeleri gerektiğinin göstergesidir. Süreçsel bağlamda eserin başında Atticus'un çocuklarına verdiği bu öğüdü şimdi Scout'ın çözümleyip okura aktarması, çocukların adaleet kavramına bakış açısının ne ölçüde geliştiğinin göstergesidir.

Dönemi Yansıtmaya Bağlamında Adalet Kavramı

Bülbülü Öldürmek eserin tarihsel arka planı eserin derinliğini artırır. Eserin geçmişte yaşanmış bir olayı içermesi, okurun tarihsel hafızasını yeniler ve güçlendirir. Bu durum da eserin öğreticiliğini artırır ve sosyolojik bağlamda daha derin bir minvalde analiz sunar. Yazar olarak Lee'nin tarihsel arka planına eserinde yer vermesi, eserin yalnız Amerikan halkı açısından değil, evrensel bağlamda da bireylerin ırkçılığı kavramasını sağlamıştır. Bu bağlamda söylendiği gibi Harper Lee Amerika'nın tarihsel arka planını okura sunar. Tom Robinson davası yalnızca kurmaca bir olay değildir. Geçmişte yaşanan 12 ila 20 yaşları arasında dokuz siyahi Amerikalı gencin tecavüz davasıyla benzerlik barındırır. Dolayısıyla, bahsi geçen Scottsboro davasının daha erişilebilir bir tasviri olarak okurun karşısına çıkar. Bunun nedeni ise Tom Robinson'ın davasının ön yargılı adalet sisteminin elindeki dokuz genç çocuğun trajedisinden daha az saldırgan bir yasal taciz örneği olmasıdır. Lee'nin bu şekilde kaleme alması ön yargılı adalet sistemini öne sürer (Henriksson, 2021, s. 23). Bu noktada Scottsboro davası ve Tom Robinson davasının önemli ölçüde benzerlikler taşıdığına değinmek gerekir. Her ikisi de 1930'lar Amerika'sında kendini gösteren derin ırkçılığı gözler önüne serer. Böylelikle roman bu tarihsel paralellik ile yalnızca sistemi eleştirmez, eşitsizliğin kalıcı etkilerini de ortaya koyar.

Bu noktada, *Bülbülü Öldürmek* eserin kurmaca ve gerçeği birleştirme noktasındaki ustalığından da bahsetmek mümkündür. Dönemin azınlıklarının (Afrikalı Amerikalılar, Latinolar ve Yerli Amerikalılar) yaşadığı sistematik ırkçılık bir olay örgüsü şeklinde okuru daha içine çeken bir biçimde aktarılır. Scout ve Jem aslında dönemsel evrim sürecine odaklanıldığında bu dönemin sosyal medya aktivistleri olarak ele alınır. Bu iki çocuk karakter anlaşılabilir bir dille devamlılıkla dönemin zorluğunu okura aktarır (Henriksson, 2021, s. 23). Bu durum adaletin kolektif bir biçimde benimsendiği takdirde en umutsuz olunan anlarda bile bir umut sağlayabileceğini gösterir.

Bugünün penceresinden bakıldığı takdirde 1960 yıllarında beyaz kadının böyle hassas bir konuyu kaleme almış olması rahatsız edici veya ön yargılı görülebilir. Ancak eserin içerdiği paralellikler göz önünde bulundurulduğunda daha derin bir minvalde analiz yapıldığında eserin inceliği kavranabilir (Henriksson, 2021, s. 24).

Adalet Kavramının Edebi Sanatlar Eşliğinde Aktarılması

Romanda benimsenen sembolizm tekniği, eserin vermek istediği mesajları iletmesini güçlendiren önemli bir araçtır. Bu teknik sayesinde, toplumdaki adaletsizlikler, masumiyet ve bireyin n yargıları okuyucuya aktarılır. Bu semboller okurun, esere daha derin bir minvalde bakmasını sağlayıp, okur-eser arasında bir duygusal bağ oluşturur. Bu noktada, soyut kavramların somut kavramlar sayesinde açıklanması eserin yorum alanını genişletir. Bu sayede okurun adalet üzerine çıkarımları sayesinde Lee okura vermek istediğinin ötesinde bir mesaj verir. Böylelikle, sembolizm yalnız estetik bir anlatım biçimi değil, aynı zamanda okuru eleştirel düşünmeye teşvik eden bir unsur olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla, bülbül, kuduz köpek Tim Johnson, Atticus'un sol gözü birer sembol olarak okura sunulur.

Romanın adında da okurun karşısına çıkan "bülbül" sembolü masumiyeti temsil eder. Bülbül kavramı romanda okurun karşısına ilk olarak şu şekilde çıkar: "Hedefi tutturabilirsen, saksadığanlara dilediğin kadar ateş et ama unutma ki bir bülbülü öldürmek günahtır." (Lee, 2023, s. 120) Bu ifade ile yazar bülbül ve saksadığan sembolleriyle kafasındaki suç tanımını okura aktarır. Dolayısıyla, bülbülü öldürmek aynı zamanda insanlığa hiçbir zararı olmayan aksine yararı olan masumiyeti öldürmektir. Bir sembol olarak saksadığanların öldürülmesinin günah olmamasının nedeni, insanların ürettiği ürünlere zarar veriyor olması başka bir anlamı ile zararı olmasıdır. Bu ilginç sınıflandırma, insanların ırk ayrımcılığındaki tuhaflığına ışık tutar. Bu yaklaşım, ırkçılığın da temellendirdiği gibi "zararlı" görülenin dışlanması mantığıyla paraleldir. Eserde, bülbülü öldürmenin günah olduğu açıklaması Bayan Maudie tarafından yapılır:

"Bülbüller sadece bizi keyiflendirmek için terler. İnsanların bahçelerini didiklemez, mısır ambarlarına yuva yapmazlar. Kalplerini bize açıp şarkı söylemekten başka bir şey yapmazlar. İşte, bu yüzden bir bülbülü öldürmek günahtır." (Lee, 2023, s. 120).

Romanda aynı zamanda bülbül, çocukları, Tom Robinson ve Boo Radley karakterlerini de temsil eder. Çocukların masumiyeti bülbül sembolü sayesinde aktarılır. Jem ve Scout karakterlerinin soyadı Finch'tir ve Finch (İspinoz) bir kuş türüdür. Lee, bu iki kardeşin soyadından yola çıkarak bülbül sembolü ile bağlantı kurar. Çocuklar babalarının avukat olmasının bir getirisi olarak adalet ilkesine düşkün olsalar bile, yaşadıkları zaman ve mekan ile birlikte, babalarının siyahi birini savunması sonucu bir bülbül gibi masumiyetlerini korumaya çalışırlar. Bu noktada, Jem olgunlaşmamış bir karakterdir. Onu en çok etkileyen hayatın acı gerçekleridir. O canlı, masum bir bülbüldür ancak yapılan adaletsizlikler karşısında dünyanın acı gerçekleriyle karşılaşmıştır (Kumar, t.y., s. 4).

Sembollerini derinlemesine analiz edebilmek için bülbül, saksadığan ve ispinozun insanlarla olan ilişkisine değinmek gerekir. Jem ve Scout'ın soyadı Finch yani ispinoz, onların saflığı ve masumiyetinin sıradan insanlığı temsil ettiğini aktarır. Onların blbllerinin aksine şiirsel bir masumiyetleri değil, daha gerçekçi ve kırılgan bir masumiyetleri vardır. Bunun yanında, saksadığanlar gibi toplumsal açıdan zararlı da bulunmazlar. Yazar ispinozu, bülbül ve saksadığanın arasına konumlandırır. İspinozlar, ne tam anlamıyla saf masum ne de tam anlamıyla saf ktlerdir. Toplum açısından tehdit oluşturmayan, ilerinde olan masumlukla gelişmeye çabalayan sıradan insan modelini temsil ederler. Böylelikle Lee, özellikle çocuklar üzerinden karakterlerin adalet anlayışının adeta ispinozlar gibi orta bir yerde konumlanıp gelişmekte olduğunu okura sunar.

İncelendiği üzere, Jem ve Scout'ın babası Atticus Finch'in davasına baktığı Tom karakteri de, ırkçılığa dayalı birtakım olumsuz davranışlarla karşılaşmış, tecavüz iftirasına uğrayıp davayı kaybetmiştir. Sonrasında ise öldürülmüş olan Tom, insanlara sadece yardımı dokunan bir karakterdir. Tom Robinson, haksız yere bir beyaz kadını öldürmekle suçlanan bir siyahidir. Kendisi bir sineğe dahi zarar veremeyecek olarak tasvir edilir ancak kötülüğün teması altında hayatı için yargılanmaktadır. Dolayısıyla, Tom Robinson zararsız biri olmasına rağmen vurulmuş olan bülbuldür (Kumar, t.y., s. 4). Bu bakımdan Tom karakterinin incelemesi kuş sembolü ile bağdaştırılarak şu şekilde yapılır: "Tom'un ölümünü, ötücü kuşların avcılar ve çocuklar tarafından anlamsızca katledilmesine benzetmişti." (Lee, 2023, s. 306) Tom'un öldürülmesi aynı zamanda, masumiyetin ve adaletin öldürülmesi anlamına gelir. Boo Radley'in de evinden çıkmadığı için ön yargılarla karşılaşan fakat masumiyetini koruyan bülbul sembolünü yansıtan bir karakter olduğu gözlemlenir. Bu kavrama eserde adalet kavramından en çok etkilenen Scout şu şekilde gönderme yapar: "Bu, tam da bir bülbulü öldürmek gibi bir şey olurdu değil mi?" (Lee, 2023, s. 352) Bu ifade ile Scout kitabın sonunda şerif Bay Tate'in dediği gibi, Bay Ewell'ın bıçağın üstüne düşerek ölmediğini vurgular. Aksine onun ölümünden Bay Radley'nin sorumlu olduğunu fakat Radley'nin kimseye zararı dokunmadığı için bülbul gibi masum olduğu mesajını verir. Bu mesaj ile Scout karakteri, babası Atticus'un başlangıçta bülbulü öldürmenin günah olduğu öğretilmesine referans verir. Bu bağlamda, bülbul sembolü Tom Robinson, Boo Radley, Jem ve Scout karakterleri ile birleşerek zinciri tamamlar. Lee, çocuk karakterlerin başta Jem ve Scout olmak üzere, Tom Robinson ve Boo Radley karakterleri ile de çevreleyerek, çocukların adaletle bakış açısını oluşturan dış etkenleri bülbul sembolü ile aktarır.

Bununla birlikte bir diğer sembol, kuduz bir köpek olan Tim Johnson'dır. Yazar, Atticus'u yalnız sözlerin adamı değil, insanlığa bağlı meselelerde aksiyon adamı olarak da göstermeyi amaçlamıştır. Yazarın bu amacı Atticus'un kuduz bir köpek olan Tim Johnson'ı öldürdüğü sahnede tezahür eder. Atticus çocukları tarafından silah işlerinde pek becerikli olarak bilinmese dahi Miss Mauide tarafından, "Ol'-One Shot" (Tek atış) olarak bilindiği açıklığa kavuşur (Nazki, 2024, s. 5). Miss Mauide, Atticus'un bu yeteneğinin bilinmemesinin nedenini onun medeniyet ve yaşama duyduğu saygı hasebiyle olduğunu açıklar (2024, s. 5). Yaşanan bu olay Jem ve Scout'ın babalarına bakış açısının değiştirir, böylelikle Atticus'un yeteneklerindeki ölçülülüğü ve ahlaki bütünlüğü vurgulanır. Bu noktada Tim Johnson (kuduz köpek) güçlü bir sembol olarak okurun karşısına çıkar. Köpek, Maycomb kasabasını derin bir minvalde etkileyen, ırkçılığı, ön yargıyı ve ahlaki çöküşü sembolize eder. Eleştirmenler aynı zamanda kuduz köpeğin yalnızca Tim Johnson olmadığını, Maycomb halkının toplu cehaletini temsil ettiğini belirtir. Bu noktada "kuduz", Maycomb'un da güncel hastalığını, yani ırkçılığı vurgular. Bu hastalık aynı köpek gibi, halkın mantırsız davranmasına neden olur. Atticus'un komşuları ve arkadaşları, dolayısıyla, onun mücadele etmek zorunda olduğu 'kuduz köpeklerdir' (Bloom, 2007, s. 101). Dolayısıyla, kuduz köpez Atticus'un toplumda adaleti aktarmadaki savaşının bir yansımasıdır.

Son olarak, Atticus'un sol gözünün kör olması ilginç bir sembol olarak okurun karşısına çıkar. Atticus ırk ve ten rengi tartışmalarının yaşandığı bir dünyada renk körüdür. Atticus'un sol gözü kör olmasına rağmen olayları gayet net bir biçimde işleyebiliyordur. Fiziksel olarak görme eylemini tam anlamıyla gerçekleştirilememesine rağmen, manevi anlamda olayları tam bir bilgelikle değerlendirir (Ali, 2019, s. 111). Scout ve Jem, babalarının neden diğer ebeveynlerden yaşlı olduğunu düşündüklerinde, Scout şu sözleri aktarır:

"Ayrıca, gözlük takardı. Sol gözü kör sayılırdı ve Finch ailesinde sol gözlerin adeta bir lanet olduğunu söylerdi. Bir şeyi iyi görmek istediğinde başını çevirir, sağ gözüyle bakardı." (Lee, 2023, s. 119).

Burada Atticus'un sağ gözüyle görmesi hem fiziksel hem de mecazi olarak doğruyu (right) algılaması ile bağlantılıdır. Atticus'un sağ gözü ona bilgelik ve içgörü sağlarken, diğerlerinin sağ gözü körelmiş adil olanı ayırt edememişlerdir (Ali, 2019, s. 111). Dolayısıyla sol gözünün kör olması, görme eksikliği olarak değil,

bireye bilgelik ve içgöze kazandıran herkesi eşit olarak görmesini sağlayan bir sembol olarak ortaya çıkar (Champion, 1999, s. 237).

Metodoloji

Bu çalışma, *Bülbülü Öldürmek* eserini adalet kavramının eserin geneline tezahürünü tahlil etmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, öncelikle edebiyatın sosyolojik konulardaki yeri saptanmış ve bu noktada adalet kavramı ne ölçüde eserde kullanıldığı analiz edilmiştir. Daha önce halihazırda tematik açıdan *Bülbülü Öldürmek* eserinde adalet kavramının incelenmesinin literatürdeki yeri saptanmış, yazılan makale ile konu üzerine derinleşmek amaçlanmıştır.

Eserde adalet kavramının işlenişinde, felsefi bir etkinlik olarak değerlendirmenin, karakterlerin ve sembollerin etkisi saptanmıştır. Eseri bu şekilde geniş bir minvalde inceleyerek okurun esere karşı bakış açısının güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç

Bülbülü Öldürmek eseri adalet kavramı üzerinde çeşitli bakış açılarıyla incelenmiştir. Böylelikle, daha önce konu üzerine yapılmış çalışmalar bu araştırma yazısının derinliğini arttırmıştır. Irkçılık üzerine yapılan çalışmalar incelenip, ırkçılık kavramının *Bülbülü Öldürmek* eserinin üzerindeki etkisi saptanmıştır. Döneme ait bilgiler incelenmiş, okurun eseri daha iyi anlaması amacıyla sunulmuştur. Bununla beraber, İonna Kuçuradi'nin incelediği felsefi bir etkinlik olarak değerlendirme kavramının esere yansımaları incelenmiştir. Bununla birlikte, bir şeyin doğru veya yanlış olduğunun hangi aşamalar aracılığıyla saptandığı aktarılmıştır. Öte yandan, semboller üzerinden yapılan araştırmalar makalenin derinliğini arttırmıştır. Bu araştırma makalesi, bu alanda yazılan diğer makalelerin incelenmesi üzerine, dönemin, karakterlerin, romanın türünün ve sembollerin kesişimli olarak incelendiği bir makale halini almıştır.

Eserin yalnızca kurmaca bir olay üzerinden adalet temasını aktardığını değil, aslında yaşanmış bir olaydan esinlenerek edebiyatın kurmaca ve gerçek ilişkisini ortaya koymadaki gücü gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, Scottsboro olayından esinlenilmiş bir eser olduğu öne sürülen *Bülbülü Öldürmek* eseri okur açısından tarihsel arka planı keşfetmek adına öğretici bir metin görevi görür.

Sonuç olarak, Harper Lee'nin *Bülbülü Öldürmek* adlı romanında dönemin adalet algısı, karakterlerin adaletle karşı bakış açısı üzerinden işlenir. Lee, yazdığı bu roman ile samimi diyaloglar ve kahraman bakış açısını kullanarak toplumda dürüstlük ve adalet hakkında bir bilinç oluşturmak ister. Bu bağlamda, semboller ve yardımcı yetişkin karakterler sayesinde, dönemin toplumundaki Jem ve Scout başta olmak üzere çocukların adaletle bakış açılarının panoraması çizilir. Her çocuğun adaletle karşı farklı bakış açısı ve yetişkinlerin çocuklara bu konudaki etkisi, bakış açısı kavramının odağı olarak ele alınır. Lee'nin eseri, insanlık için temel değerlerin önemini vurgulayarak toplumda daha iyi bir adalet duygusu oluşturmayı amaçlar.



Teşekkür	Bu makalenin ortaya çıkmasında desteği ve katkıları için arkadaşıım Nimetnas Topaloğlu'na teşekkür ederim.
Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
�ıkar �atışması	Yazar çıkar �atışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu �alışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Acknowledgements	I would like to thank my friend Nimetnas Topaloğlu for her support and contributions to this article.
Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Azra Avcılar
Author Details	¹ Kuruma bağlı değil / Non-affiliated, İstanbul, Türkiye  0009-0005-7326-6103  azraavcilar2007@gmail.com

Kaynak a | References

- Ali, D. A. M. (2019). Racism in Nell Harper Lee's "To Kill a Mockingbird." 2019 International Conference on English Language and Culture (ICELC 2019). <http://conferences.koyauniversity.org/index.php/enlc/EnLC2019/paper/download/206/62>
- Cell, J. (1982). The Highest Stage of White Supremacy: The Origins of Segregation in South Africa and the American South. New York and Cambridge: Cambridge
- Champion, L. (1999). When you finally see them: The Unconquered Eye in to Kill a Mockingbird. *Southern Quarterly*, 37(2), 237.
- Fredrickson, G. M., 1934. (2002). *Racism*. Princeton University Press.
- Henriksson, E. L. (2021). *An exploration of the American justice system through the trial of Tom Robinson*. [Master's thesis, Linnaeus University]. DiVA Portal. https://www.diva_portal.org/smash/get/diva2:1536705/FULLTEXT01.pdf
- İspir, Z. (2018). Bülbülü  ld rmek ve Hukuk unun İşi Bağlamında Değerli Eylem Olanağı. *Ankara Barosu Dergisi*, 76(3), 193-222. <https://doi.org/10.30915/abd.470789>
- Köksal, N. (2021). Bülbülü  ld rmek Romanı  zerine Bazı Dikkatler. *Fikriyat*, 1(1), 69-85.
- Kuçuradi, İ. (2010). *İnsan ve Değerleri: Değer Problemi*. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kumar, H. (t.y.). To kill a mockingbird: Race, class, and innocence in the contemporary society introduction. Academia.edu.
- Lee, H. (2023). *Bülbülü  ld rmek*. Epsilon Yayınları.
- Manasquan Public Schools. *Bildungsroman article*. <https://www.manasquanschools.org/cms/lib6/NJ01000635/Centricity/Domain/186/Bildungsroman%20article.pdf>
- Moran, B. (1999). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. İletişim Yayınları.
- Nazki, S. H. (2024). Law and Literature: To Kill a Mockingbird as a Legal Thriller. *Journal of Legal Subjects*, 44, 1-11. <https://doi.org/10.55529/jls.44.11>
- Stendhal, B. H. (1999). *Kırmızı ve Siyah*. Oda Yayınları.

